

Αγία Κυριακή Νάξου & Ι. Μονή Αγίας Αικατερίνης Σινά

Βραβεία Πολιτιστικής Κληρονομιάς 2018

Στις 15 Μαΐου 2018, έγινε στις Βρυξέλλες η απονομή των βραβείων της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την Πολιτιστική Κληρονομιά / Euroopa Nostra 2018. Τα Βραβεία Euroopa Nostra είναι η μεγαλύτερη ευρωπαϊκή βράβευση στο χώρο της πολιτιστικής κληρονομιάς. Τη φετινή χρονιά, ανάμεσα στους 29 νικητές βρίσκεται το έργο αποκατάστασης του βυζαντινού ναού της Αγίας Κυριακής στη Νάξο και το συλλογικό έργο αποκατάστασης του ψηφιδωτού της Μεταμόρφωσης στην αψίδα της βασιλικής στη Ι. Μονή Αγίας Αικατερίνης Σινά. Στα φετινά βραβεία δόθηκε ιδιαίτερη έμφαση στην αξία της Ευρωπαϊκής διάστασης των επιτευγμάτων των συμμετεχόντων.

Ναός Αγίας Κυριακής Νάξου

Η Αγία Κυριακή είναι μια βυζαντινή εκκλησία με τοιχογραφίες που χρονολογούνται στον 8ο / 9ο αιώνα, στη διάρκεια μιας από τις δύο περιόδους της εικονομαχίας (726-787, 813-843). Η εκκλησία βρίσκεται σε μια απομονωμένη αγροτική περιοχή η οποία παραμελήθηκε για χρόνια. Το έργο αποτελεί εξαιρετικό παράδειγμα συνεργασίας μεταξύ των ευρωπαϊκών κρατών. Μοναδική πηγή χρηματοδότησης ήταν οι ιδιωτικές δωρεές.

Πρόκειται για μονόχωρο ναό με τρούλο. Στο δυτικό και νότιο τμήμα της εκκλησίας προστέθηκε ένας καμαροσκεπής νάρθηκας και παρεκκλήσι. Μέχρι πρόσφατα ο ναός ήταν προσπελάσιμος μόνο μέσω του χωριού Απείρανθος. Η εκκλησία είναι μοναδικής σημασίας, χάρη στο καλά διατηρημένο ανεικονικό πρώτο στρώμα ζωγραφικής στο εσωτερικό της. Ανεικονικές τοιχογραφίες αυτής της περιόδου, οι

οποίες περιορίζονται σε σταυρούς, ζώα, γεωμετρικά και φυτικά σχέδια, είναι απόδειξη της διαμάχης για την απεικόνιση ανθρωπίνων μορφών στην εκκλησιαστική τέχνη, που επηρέασε τη βυζαντινή αυτοκρατορία για πάνω από έναν αιώνα και παραδείγματα από τα οποία διατηρούνται μόνο σε ένα πολύ μικρό αριθμό. Η Αγία Κυριακή προσφέρει από τις καλύτερες τοιχογραφίες των Κυκλάδων. Το νερό της βροχής είχε διεισδύσει στη στέγη του ναού προκαλώντας σοβαρές φθορές. Το 1993, οι ελβετικές ενώσεις «J.-G. Eynard» της Γενεύης και «Amitiés gréco-suisse» ξεκίνησαν μια προσπάθεια για να σώσουν το μνημείο. Το 2004 ιδρύθηκε στην Ελβετία ένας εθελοντικός σύλλογος με μοναδικό σκοπό τη διάσωση αυτού του απειλούμενου μνημείου από περαιτέρω φθορές. Η εργασία συντήρησης της Αγίας Κυριακής είχε ως αποτέλεσμα τη διάσωση ενός απειλούμενου μνημείου με μοναδικά έργα ζωγραφικής. Με σχολαστική προσπάθεια προστατεύθηκε η αυθεντικότητά του και αποφεύχθηκε η προσθήκη νέων στοιχείων.

Ιερά Μονή Αγίας Αικατερίνης Σινά

Η Ελληνορθόδοξη Ιερά Μονή Αγίας Αικατερίνης στο Όρος Σινά διατηρεί μία από τις πλουσιότερες συλλογές εικόνων, χειρογράφων και ιστορικών εγγράφων στον κόσμο. Η θέση της Μονής είναι ιερή για τον Ιουδαϊσμό, τον Χριστιανισμό αλλά και για το Ισλάμ. Η Μονή στη σημερινή της μορφή κατασκευάστηκε από τον Βυζαντινό αυτοκράτορα Ιουστινιανό και ολοκληρώθηκε πριν από το 565 μ.Χ. Η βασιλική διατηρεί τα περισσότερα από τα διακοσμητικά της στοιχεία του 6ου αιώνα, συμπεριλαμβανομένου του αψιδωτού μωσαϊκού της Μεταμόρφωσης, αριστουργήματος της Βυζαντινής τέχνης.

Το 1995 η βασιλική υπέστη σοβαρές ζημιές από σεισμό. Το 1999, το Ίδρυμα Getty, με έδρα το Λος Άντζελες των ΗΠΑ, χρηματοδότησε μια λεπτομερή έρευνα και μελέτη συντήρησης που πραγματοποίησε το Τεχνικό Γραφείο της Μονής που

εδρεύει στην Αθήνα, ενώ το έργο συντήρησης των ψηφιδωτών υλοποίησε, κατόπιν πρότασης του Ινστιτούτου Συντήρησης του Getty (GCI), το Centro di Conservazione Archeologica (CCA) της Ρώμης.

Η κριτική επιτροπή επιδοκίμασε ιδιαίτερα την «ευρωπαϊκή συνεργασία μεταξύ των Ιταλών εμπειρογνομόνων συντήρησης και της Ελληνορθόδοξης Μονής, που διεξήχθη σε στενή συνεννόηση με τις αιγυπτιακές αρχές και οδήγησε σε εργασίες συντήρησης υψηλής ποιότητας σε ένα μνημείο εξαιρετικής σημασίας για την Παγκόσμια Κληρονομιά. Η τεκμηρίωση και η ποιότητα της εργασίας υπήρξαν εξαιρετικές». Το CCA πραγματοποίησε ένα πρόγραμμα συντήρησης με λεπτομερή τεκμηρίωση, καθαρισμό και ενοποίηση των ψηφιδωτών επί τόπου, επίλυση των δομικών προβλημάτων που είχαν προκαλέσει αποκόλληση στρωμάτων, καθώς και τεχνικές αποκατάστασης απολεσθέντων τεμαχίων. Η επιστημονική έρευνα επέτρεψε στους συντηρητές να προσδιορίσουν τα αρχικά υλικά και τις μεθόδους που χρησιμοποιήθηκαν για την κατασκευή των ψηφιδωτών και τις επακόλουθες αποκαταστάσεις. Κατά τα στάδια της παρέμβασης χρησιμοποιήθηκαν υλικά συμβατά προς τα αρχικά ψηφιδωτά, όπως κονιάματα με βάση ασβέστη και ψηφίδες από γυαλί. Η διαδικασία τεκμηρίωσης κατέγραψε καθεμιά από τις 20.000 ψηφίδες αντικατάστασης.